ZELENO PODUZETNIŠTVO U FUNKCIJI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA

Čirjak, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:517658

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ZELENO PODUZETNIŠTVO U FUNKCIJI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA

Mentor: **Student:**

Prof. dr. sc. Zlatan Reić **Lucija Čirjak**

Rujan, 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD……3

2. POJAM, VAŽNOST I ZNAČENJE ZELENOG PODUZETNIŠTVA.....4

2.1. Pojam zelenog poduzetništva u poljoprivredi i gospodarstvu ……... 4

2.2. Značenje i važnost zelenog poduzetništva u poljoprivredi i gospodarstvu.……4

3. EKOLOŠKI UZGOJ TROPSKOG VOĆA NA PODRUČJU RAVNIH KOTARA…….6

3.1. Uvjeti i preduvjeti za uzgoj tropskog voća u Ravnim kotarima……...6

3.2. Ekonomska isplativost eko-uzgoja tropskog voća……..8

4. ZELENO PODUZETNIŠTVO KAO POKRETAČ RAZVOJA RURALNOG TURIZMA……..……..13

4.1. Pojam, značenje i poduzetnički oblici ruralnog turizma…….13

4.2. Ruralna turistička destinacija…….13

4.3. Oblici ruralnog turizma……...14

4.3.1. Agroturistički oblici ruralnog turizma……..14

4.4. Stanje ruralnog turizma u Hrvatskoj……..15

4.5. Razvoj ruralnog turizma u Hrvatskoj…….16

4.6. Ekonomski učinci od ruralnog turizma kroz zeleno poduzetništvo……...…..17

5. EKOLOŠKA POLJOPRIVREDA……..……...……...18

5.1. Načela ekološke poljoprivrede…….18

5.2. Posebna načela primjenjivana kod poljoprivrednih aktivnosti u ekološkoj poljoprivredi……..…19

6. ZAKLJUČAK……...……...21

7. LITERATURA…….……...22

8. POPIS SLIKA I TABLICA…….……...24

9. SAŽETAK……25

10. SUMMARY……...……..……...26

1. UVOD

Prirodna osnova ključna je odrednica specifičnosti i prepoznatljivosti Dalmacije. Takva osnova je u masovnoj mjeri utjecala na povijesni i gospodarski razvoj, razvila uvjete za smještaj naselja i njihov razvoj, definirala utjecaj na izbor građevinskog materijala, arhitekturu nastamba i urbano oblikovanje naselja i na koncu razlog nastanka specifične poljoprivrede. [1]Osnovno topografsko obilježje dalmatinskog područja predstavlja veoma razvijeni reljef kojeg na sjevero-zapadnom dijelu, između ostalog, čini prostrani zaravnjeni dio koji se zove Ravni kotari o čijem poljoprivrednom značaju će u ovom radu biti riječ. Mediteranska klima, kraškom podlogom određena hidrološka obilježja i prirodni klimatogeni vegetacijski pokrov su ključni činitelji ukupnih obilježja prirodne sredine ovog kraja te su dio procesa razvoja ruralnog turizma. Svi ovi činitelji su u čovjeku pobudili poriv za društveno-odgovornim ponašanjem i poslovanjem na tom istom području kako bi sačuvao temeljne tradicijske vrijednosti do čega dolazimo do pojma zelenog poduzetništva u ulozi razvoja ruralnog turizma. Istraživanjem generalnog značaja poduzetništva u ekološkoj sferi te konkretnog slučaja u primjeru istoga u ovom radu, ustanovit će sagledavanje uspješnosti kombinacija zelenog poduzetništva i ruralnog turizma u cijelinu kako bi se postigao rezultat održivog razvoja u gospodarstvu RH, prvenstveno na području Ravnih kotara.

[1] Defilippis, J. (1997.) Dalmatinsko selo u promjenama, str. 23

2. POJAM, ZNAČENJE I VAŽNOST ZELENOG PODUZETNIŠTVA U POLJOPRIVREDI I GOSPODARSTVU

2.1. Pojam zelenog poduzetništva u poljoprivredi i gospodarstvu

Čimbenici kao što su klimatske promjene, zagađenje okoliša i prekomjerno iskorištavanje prirodnih resursa uzrokuju niz destruktivnih posljedica na turističkim dobrima Hrvatske, a posebno dobrima ruralnog turizma. Iz tog razloga razvija se specifična grana poduzetništva, a to je zeleno poduzetništvo. Naime, zeleno poduzetništvo je karakteristično po tome što je 'prijateljski' nastrojeno prema okolišu i ukupnoj biološkoj raznolikosti, a k tome je financijski isplativo. Zeleno poduzetništvo je takozvani proces u koji su uključeni čimbenici kao što je podizanje ekološke svijesti, eko-proizvodnja, održivi razvoj ruralnog turizma i podizanje trenda zdravog načina života kako bi sveukupno pridonio boljitku i razvitku općeg gospodarskog sustava u zemlji.

2.2. Značenje i važnost zelenog poduzetništva u poljoprivredi i gospodarstvu

Općenito svaki sustav funkcionira pomoću zajedničkog rada i djelovanja njegovih podsustava, tj. manjih jedinica, usporedno tome razvojna funkcija zelenog poduzetništva se sastoji u tome da stvara nova radna mjesta i time doprinosi lokalnom razvoju što doprinosi općem gospodarskom razvoju. Kako bi sustav zvan 'opće gospodarstvo' funkcionirao, podsustav zvan 'turizam' treba surađivati sa ostalim podsustavima kao što je ekonomija. S obzirom da turizam mora biti ekonomski održiv, to istovjetno znači da mora donositi profit. Kako bi donosio profit, treba surađivati sa podsustavom 'menadžmenta okoliša'. Svjetska turistička organizacija (WTO) usvojila je Globalni etički kodeks u turizmu, ističući održivi pristup turističkom razvoju destinacija, te vlada, turoperatora, putničkih agenata, zaposlenih u turizmu i samih turista. Početkom 1999. godine World Travel and Tourism Council Green Globe Program uspostavio je certificirani program zaštite okoliša- Green Globe 21. Ovaj program predstavlja svjetski priznati benchmarking i certificirani program koji vodi računa o održivosti putovanja i turizma kako za korisnike turističkih usluga, tako i za poduzeća i lokalne zajednice. Green Globe 21 uspostavlja međunarodne standarde za putničke agencije i lokalne zajednice u cilju pravilnog odnosa prema okolišu. Zadaci ovog programa uključuju očuvanje kulture, tradicije, divljina i prirodnih resursa. Akreditacije i certificiranje istodobno donose koristi i turističkoj industriji i prirodnom okolišu. Koncepcija održivog razvoja se računa kao temeljna koncepcija pri planiranju turističkog razvoja u cjelini, gdje se zeleno poduzetništvo nalazi u ulozi ključnog aktera. Postoje razni programi potpore zelenim

poduzetnicima, što u svijetu, što u Hrvatskoj, primjerice projekt Coast koji se provodi unutar Programa Ujedinjenih Naroda za razvoj s ciljem očuvanja i održivog korištenja biološke raznolikosti na dalmatinskoj obali te s posebnim navođenjem Program poticanja zelenog poduzetništva OPG-ovima na području Zadarske županije, specijalno za Ravne kotare. Upravo takve potpore, pogotovo mladima, omogućuju nevjerovatne prilike za razvoj i to baš ruralnog turizma.

Za projekte u svezi zelenog poduzetništva postoje mnogi poticaji i potpore, a za neke, tj određene projekte i teme su omogućena bespovratna sredstva što je vrlo bitno zbog smanjenja rizika i povećanje uspješnosti poduhvata ne samo za ulagače već i za lokalne i globalne zajednice. Podržana su 97 perspektivno zeleno-poduzetnička projekta u sklopu Programa poticanja zelenog poduzetništva (PPZP).

Svjetski i EU trendovi upućuju da je baš zeleno poduzetništvo jedno od najkonkurentnijih dijelova gospodarstva ruralnih područja. Ruralno gospodarstvo u Dalmaciji i Hrvatskoj obiluje iznimnim bogatstvom prirodnih resursa i zbog toga je vrlo lako usporediva s nekim od najpoznatijih europskih regija zbog svojih razvojnih mogućnosti.

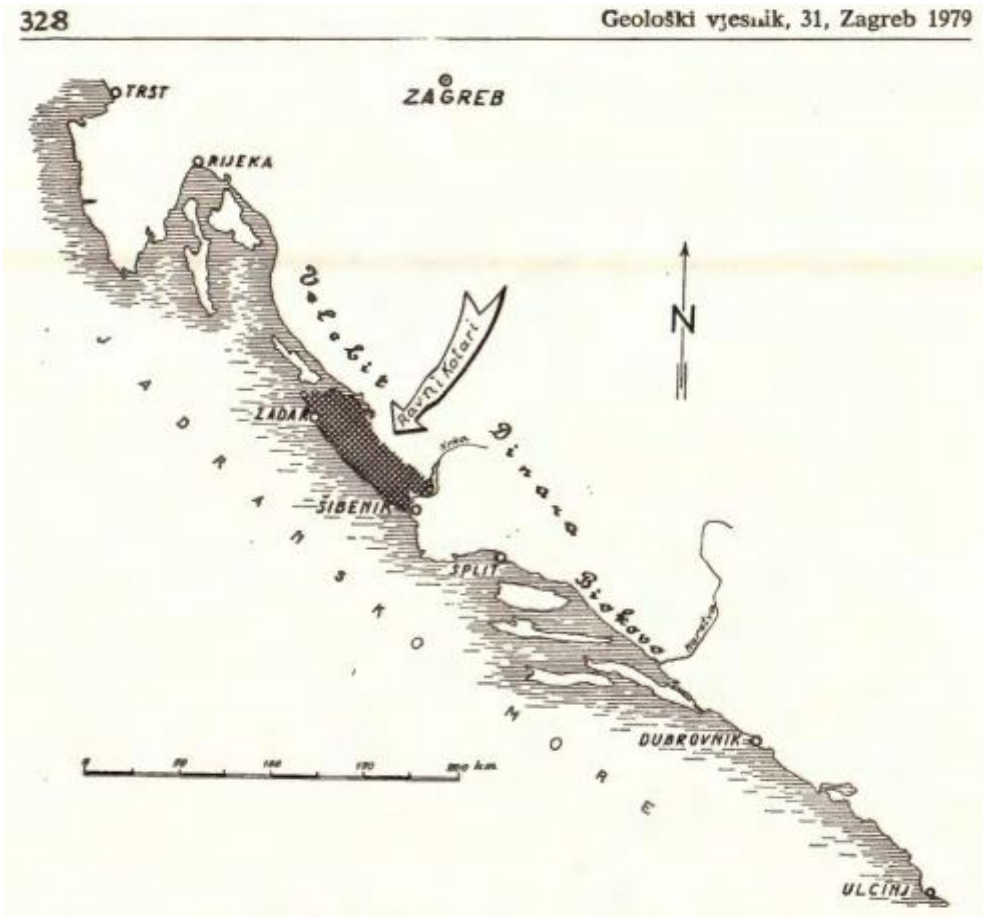
Zeleno poduzetništvo ima mnogostruki značaj u poljoprivredi, počevši od toga da skreće pozornost na poticanje širenja poduzetničke baze ruralnog turizma u Hrvatskoj jer se bolje može razumijeti i prepoznati potencijal u poljoprivrednom sektoru te na oblikovanje vlastitih poduzetničkih ideja i samozapošljavanje, produktivnu promociju i jačanje ruralnog turizma u Hrvatskoj. Moglo bi se reći sa sigurnošću kako je ruralni turizam je dobio na popularnosti otkad se zeleno poslovanje očitovalo u njegovom segmentu. Sve više mladih u Hrvatskoj se želi baviti poljoprivredom i ruralnim turizmom i to upravo većinom zbog raznih programa i poticaja.

Očuvanje starih navika i običaja, stoljetni način života prožet kroz mnoge generacije, ljubav prema rodnoj grudi i osjećaj obveze rada na toj istoj grudi kako bi sačuvao sve navedeno, sve su to faktori koji i psihološki utječu na razvoj ruralnog turizma na tom području.

3. EKOLOŠKI UZGOJ TROPSKOG VOĆA I POVRĆA NA PODRUČJU RAVNIH KOTARA

3.1. Uvjeti i preduvjeti uspješnosti uzgoja tropskog voća na području Ravnih kotara

Dalmatinska klima ima raspon od vruće mediteranske klime do snježne visokoplaninske klime. Prema Kopperovoj klimatskoj podjeli, na području Dalmacije srećemopet osnovnih tipova klime: semiaridna (Csa), mediteranska (Csax), submediteranska (Cfsa), planinska (Cfsb) i snježna, visokoplaninska (Dfsb).[2] Od 1967. do 1977. godine su izvedeni hidrogeološki istražni radovi[3] u području Ravnih kotara (osobito u zapadnom dijelu) zbog potrebe vodoopskrbe Zadra. Ravni kotari imaju istaknuto mjesto u priobalnom području ne samo po svojem položaju, već i po morfološkim odlikama. (Slika 1)

Slika 1: Geografski položaj Ravnih kotara

Izvor: Geološki vjesnik, 31, Zagreb (1979.)

[2] Ozimec R. ,Strikić F.,Karoglan Kontić J., Maletić E., Matotan Z. (2013.), Tradicijske sorte i pasmine Dalmacije

[3] Fritz (1973.), Gjurović et al. (1974.), Fritz (1977.)

Slivovi Bokanjačkog blata i Poličnika pripadaju niskom priobalnom pojasu Ravnih kotara gdje se jasno izdvajaju dva sliva. Lako je zaključiti kako je raspodjela podzemnih voda ovog područja na slivove Bokanjačko blato i Poličnik vrlo pouzdana, sa jasno definiranim slivnim površinama i pravcima kretanja podzemnih voda. Bokanjačko blato se nalazi na sjecištu podzemnih vodnih putova koji teku u smjeru sjeverozapada (iz strukture Bokanjac) i voda koje teču s istoka (iz strukture Poličnik), što znatno doprinosi bogatstvu Bokanjačkog blata podzemnom vodom.[4] Podzemne vode se slijevaju u smjeru zapada prema istoku, tj. od pravca Bokanjačkog blata i Poličnika prema Vranskom jezeru, gdje je blizina mjesta Raštana Gornjih koje će se obrađivati u ovom projektu. 'Iako voda odlazi prema tom području i natapa zemlju, nedovoljno je vode za sadnju tropskog voća na zemlji istoimenog područja pošto tropsko voće zahtijeva veću koncentraciju vode od uobičajenog i potrebna je vodoopskba na način navodnjavanje isparavanjem tzv. 'kap na kap'. Navodnjavanje isparavanjem zahtijeva opremu ovisno o uzgoju odredjenog voća i površini zemlje, a s obzirom da je dio zemlje koji će biti zahvaćen uzgojem tropskog voća dužine 27 ari, potrebno je crijevo razmaka rupa 20 cm, tlak na 100m, 0,55 bara, gdje su potrebni ventili sa gumicom kroz koje prolazi voda na rupice i tako se postavlja na zemlju, ali može i ispod zemlje.'[5] U blizini te zemlje se nalazi iskopan bazen (iz kojeg se preuzima voda preko cisterne) sa vodom, a došla je upravo iz sliva Bokanjačkog blata.

Osim navedenih preduvjeta, treba biti ispunjen i sljedeći koji se odnosi na vrstu tla na kojem je zasađeno tropsko voće. Naime radi se o zemlji koja je ista kao zemlja potrebna za sadnju uobičajenog voća specifičnog za krajeve Dalmacije. Vrsta tla je ilovača, svijetla zemlja, rahle strukture (traži navodnjavanje).

[4] Vilimonović, (1971.), Hidrogeološke rajonizacije priobalnog krša Hrvatske, str. 270.
[5] Citiram navode Čirjak, T. ekološkim certifikatima licenciranog poljoprivrednika

3.2. Ekonomska isplativost eko-uzgoja tropskog voća

Uzgoj tropskog voća (mongolska trešnja i mongolska borovnica) u Raštanima Gornjim, je ekološki prihvatljiv jer nema nikakvog tretiranja ni protiv insekata ni protiv bolesti, a pošto biljke ovog tipa nisu zahtjevne što se tiče zemljišta i ako postoji kakva anomalija prakticira se upotreba Ialpollininih gnojiva[6]. Usto prednost korištenja navodnjavanja isparavanjem je što poštiva ekološke standarde u smislu zaštite korijenovog sistema bilja, prevencije erozije tla, donosi značajnu uštedu vode (uspoređujući sa ostalim sistemima navodnjavanja, 'kap na kap' štedi vodu u rasponu 20%-80% jer smanjuje gubitak isparavanja vode) te najznačajnije što se smanjuju troškovi energije (ne potiče na pad pritiska u cjevovodu).[7]

Ekološki ugoj mongolske trešnje i borovnice ne zahtijeva veliki ulog, a garantira procijenjeno veliki povrat sredstava. (Tablica 1; Tablica 2) Samim time razvoj agroturističke ponude (bez izravne konkurencije u Dalmaciji) na ovom području predstavlja iznimnu priliku za gospodarski uzlet ruralne Dalmacije.

[6] Proizvođač no.1 po pitanju eko gnojiva
[7] Izvor: Prednosti korištenja navodnjavanja kap na kap
Dostupno na http://bo.guruanimal.ru/farma/11679-prednosti-kori%C5%A1tenja-navodnjavanje-kap-po-kap-na.html

Tablica 1: Kalkulacija analize ekonomske isplativosti mongolske borovnice

Regija: kontinentalna			**Površina:** 1 ha		
Broj grmova/ha:			**2080**		
2.080					
Razmak sadnje: 3 x 1,5 m					
Trajnost nasada: 35 godina			**Starost nasada:** puna rodnost		
Uzgojni oblik: grm			**Podloga:** vlastiti korijen		
Osnovno plaćanje (ha):	2.000,00 kn				
Kalkulacija pokrića var. troškova (PVT)			***HRK/ha***		***EUR/ha***
Prinos, kg/ha			15.800		
Cijena, 1 kg			15,00		1,97
UKUPNI PRIHOD			**237.000,00**		**31.184,21**
EKO gnojiva			3.475,00		457,24
Sredstva za zaštitu bilja			1.200,00		157,89
Letvarice	5,0 kg/kom	3,00 kn/kom	9.000,00		1.209,55
Košarice	0,25 kg/kom	0,15 kn/kom	2.700,00		362,86
Košarice	0,125 kg/kom	0,12 kn/kom	10.080,00		1.354,69
Berba	6,0 kg/h	25,00 kn/h	86.700,00		1.140,79
Rezidba	200 h	35,00 kn/h	7.000,00		940,76
Ostali troškovi*			1.500,00		201,59
UKUPNI VAR. TROŠKOVI			**121.655,00**		**5.825,37**
PVT			**115.345,00**		**63.458,43**
Troškovi vlastite mehanizacije			3.471,67		466,57
DOHODAK			**111.873,33**		**62.991,86**
**uključuju troškove pothlađivanja na 7 ° C i skladištenja*					

DOHODAK	***Jedinična cijena***	***bez osnovnog plaćanja***		***uklj. osnovno plaćanje***	
		HRK/ha	***EUR/ha***	***HRK/ha***	***EUR/ha***
Cijena niža (klasa 2.)	10,00	158.000,00	20.789,47	160.100,00	21.065,79
Cijena srednja	12,50	197.500,00	25.986,84	199.600,00	26.263,16
Cijena viša (klasa 1.)	15,00	237.000,00	31.184,21	239.100,00	31.460,53

1. Tehnologija gnojidbe:						
EKO GNOJIVA		**Jed.cijena**	**kg**	**N**	**P_2O_5**	**K_2O**
Italpillina	Duet	4,45	**500**			
Italpillina	Azimut	5,00	**250**			
Ukupno			**750**			
2. Agrotehnika:						
Troškovi vlastite mehanizacije uključuju: raspodjeljivanje mineralnog gnojiva (2x), frezanje (2x) pljevljenje (2x), malčiranje (6x), prijevoz						

Tablica 1, izvor: vlastiti

Tablica 2: Kalkulacija analize ekonomske isplativosti mongolske trešnje

Regija: kontinentalna			**Površina:** 1 ha			
Broj stabala/ha: 1.490			**Razmak sadnje:** 3,0 x 2,0 m			
Trajnost nasada: ZAUVIJEK			**Starost nasada:** puna rodnost			
Uzgojni oblik: grm			**Podloga:** Vlastiti korijen			
Osnovno plaćanje (ha): 2.100,00 kn						
Kalkulacija pokrića var. troškova			***HRK/ha***		***EUR/ha***	
Prinos, kg/ha			12.000			
Klasa 1.		10,00 kn	10.000			
Klasa 2.		5,00 kn	2.500			
Cijena, 1 kg			10,00		0,99	
UKUPNI PRIHOD			**110.250,00**		**9.945,17**	
EKO gnojiva			3.475,00		200,78	
Sredstva za zaštitu bilja			5.225,00		702,21	
Sanduci	5 kg/kom	4,00 kn/kom	8.000,00		1.075,15	
Berba	30 kg/h	20,00 kn/h	10.000,00		1.343,94	
Rezidba	150 h	25,00 kn/h	3.750,00		503,98	
Ostali troškovi			2.000,00		268,79	
UKUPNI VAR. TROŠKOVI			**30.468,93**		**4.094,85**	
PVT			**79.781,07**		**10.497,51**	
Troškovi vlastite mehanizacije			2.881,43		387,25	
DOHODAK			**76.899,64**		**10.118,37**	
**Sanduci: 50 % prinosa prodaje se za preradu te je trošak ambalaže obračunat samo za polovicu prinosa*						
1. Tehnologija gnojidbe:						
EKO GNOJIVA		**Jed.cijena**	**kg**	**N**	**P_2O_5**	**K_2O**
Italpillina	Duet	4,45	500	14		
Italpillina	Azimut	5,00	250	18	50	75
Ukupno			**750**	31	50	75
2. Agrotehnika:						
Troškovi vlastite mehanizacije uključuju: raspodjeljivanje mineralnog gnojiva (2x), frezanje (2x) pljevljenje (2x), malčiranje (6x), prijevoz						

Tablica 1, Izvor: Vlastiti

Kao što se da uočiti prema analizama ekonomske isplativosti mongolske trešnje i boovnice, troškovi koji spadaju u uložena sredstva su troškovi vlastite mehanizacije, troškovi sadnica, eko gnojiva i sredstava za zaštitu bilja. S obzirom da je rodnost puna, a podloga je vlastiti korijen te su korištena eko gnojiva koja ne uništavaju bilje i time spriječavaju dodatne troškove održavanja bilja (uspoređujući sa regularnim gnojivima) i zemlje (također zbog navodnjavanja), povrat na uloženo (stavke ukupni prihod i dohoodak) je za 85 % bolji u odnosu na održavanje regularnim gnojivima.

Mongolska trešnja i borovnica zahtijevaju uvjete kao što uobičajeno voće (poput šljive, breskve itd.) zahtijeva, što znači da ne postoje neke specifične regulacije određenih tehnikalija. Pothlađivaje na 7° stupnjeva i skladištenje osiguravaju trešnji i borovnici

očuvanost i nepokvarljivost i to u dugoročnom periodu. Gledajući na dugoročni period i trajnost nasada na punu rodnost zauvijek, eko-uzgoj tropskog voća se u cijelosti isplati.

4. ZELENO PODUZETNIŠTVO KAO POKRETAČ RAZVOJA RURALNOG TURIZMA

4.1. Pojam, značenje i poduzetnički oblici ruralnog turizma

Ruralni turizam, na razini vijeća Europe, godine 1986. definiran je kao turizam koji obuhvaća sve aktivnosti u ruralnom području, a ne samo na one koje bi se mogle odrediti kao farmerski ili agroturizam.[8] On zadire u dva gospodarska sektora, turizam i poljoprivredu, koji zajedno oblikuju specifičnu turističku ponudu, koja se može ostvarivati unutar seljačkog gospodarstva ili u seoskoj sredini. Također prema definiciji Vijeća Europe, ruralni turizam je turizam na seoskom području sa svim aktivnostima koje se provode na tom mjestu, a najznačajnija obilježja takvog turizma su mirna sredina, odsutnost buke, **očuvani okoliš**, komunikacija s domaćinima, domaća hrana i upoznavanje sa seljačkim poslovima.[9]

Seljačko domaćinstvo je poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednika sukladno Zakona o poljoprivredi. Ugostiteljske djelatnosti na seljačkom domaćinstvu pružaju se sukladno Zakonu o ugostiteljskim djelatnostima.[10]

4.2. Ruralna turistička destinacija

Turistička destinacija podrazumijeva kombinaciju fiksnih i varijabilnih čimbenika koja ne ovisi o administrativnim granicama; predstavlja fleksibilan prostor, mjesto susreta ponude i potražnje, bolje rečeno, mjesto gdje ponuda 'trči' ka potražnji.

Ruralna turistička destinacija je turističko funkcionalna prostorna cijelina sa svim određenim turističkim i drugim obilježjima, kompleksan je, cjeloviti turistički proizvod koji se plasira na

[8] Council of Europe. Council oof Euope Web Archives, Rural Tourism, dostupno na: http://www.archive-it.org/public/search (travanj 2010.)
[9] Ibidem.
[10] Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu, 'Narodne novine', 196/03

tržište i nalazi svoje kupce i mjesto je intenzivnog okupljanja turista zbog različitih koristi koje im pruža, a one su odrednice njezine turističke atraktivnosti.[11]

Uređenje ruralne turističke destinacije ovisi o odlukama lokalne ili šire društvene zajednice i izvorima sredstava za takvo uređenje i zato u praksi postoje poteškoće u vezi poduzimanja potrebnih mjera koje su bitne za njezin razvoj. Šansa za razvoj ruralne turističe destinacije se ogleda u procesu povezivanja npr u zadruge, koji istovremeno očekuju ekonomske koristi od turizma jer npr. zadruge štite njihove interese i daju im snagu oju nemaju kao samostalni).

4.4. Oblici ruralnog turizma

Prelazak s tzv. 'hard' turizma na 'soft' turizam gdje masovna putovanja prerastaju u pojedinačna i sve se prilagođava pojedincu i njegovim potrebama, kupac oblikuje prema sebi proizvod (integralni, cjeloviti turistički proizvod) potaknuo je podjelu turizma prema oblicima. Upravo takvi potrošači šine oblike turizma kao što su nautički, sportski, ribolovni, zdravstveni itd. i njima se prilagođava turistička ponuda i turistički proizvod.

Ruralni turizam je jedan od tri oblika kontinentalnog turizma, na kopnu, van priobalnog područja. On se ostvaruje u različitim oblicima među kojima se posebno prepoznaje agroturizam na seljačkim gospodarstvima, te ostali oblici koji se realiziraju na ruralnom prostoru izvan seljačkih gospodarstava.

4.4.1. Agroturistički oblici turizma

Pojam agroturizam je sinonim za 'seljački turizam' i dolazi od riječi seljak, jer upravo je seljak sa svojim gospodarstvom nositelj ovog oblika turizma. Osnovna djelatnost na seljačkom gospodarstvu je poljoprivreda. Seljačko gospodarstvo je definirano tako da se bavi poljoprivrednom proizvodnjom, posebno ratarstvom, vinogradarstvom,voćarstvom, povrćarstvom itd.

'Ekoturizam je jedan od ostalih oblika turizma i predstavlja vrstu putovanja kojemu je cilj zaštita svijeta prirode i podržavanje dobrobiti kulture koja taj svijet nastanjuje. Ekoturizam je stav, etika, način ponašanja. To je pokret koji ima značajan i pozitivan učinak na zajednički razvoj i budućnost okoliša i turizma.'[12] Čar ekoturizma je što može pronaći svoj put za razvoj

[11] Demonja D., Ružić P., (2010.), Zagreb, Ruralni turizam u Hrvatskoj
[12] Prema: Wagner, D. (1995.) Ekoturizam, Zbornik radova 'Razvoj ruralnog turizma', Zagreb: Hrvatski farmer, str 89.

na području koje je tek neotkriveno, no svejedno se njegov izgled ne smije narušiti i mora se zaštititi radi svoje netaknutosti i spriječavanja narušavanja ravnoteže.

4.5. Stanje ruralnog turizma u Hrvatskoj

Od 1995. je započeo proces sustavnog razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj sa inijativama Ministarstva turizma Republike Hrvatske koje se odnose na njegov razvoj i prve aktivnosti kao što su prikupljanje informacija i obilazak terena. Nedugo nakon toga je ustrojen 'Savjet za ruralni turizam', koji je kasnije prerastao u 'Savjet za razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu' s naglaskom na ruralni turizam.[13] Hrvatska kao turistička zemlja ima mnogobrojnu prirodnu i socio-kulturnu osnovu za razvoj agroturizma u kontinentalnim područjima. Bez obzira na to, i dalje se postavlja pitanje je li ta osnova dovoljno iskorištena i na pravi način te je li strategija vezana za razvoj turizma pravovaljano izvediva. Sukladno strategiji razvoja turizma RH 2013. – 2020. , dinamičan razvoj ruralnog turizma Hrvatske bit će rezultat pozitivnog poslovnog oračja, odgovornog destinacijskog menadžmenta te visoke razine uključenosti i posvećenosti svih nositelja turističke politike na nacionalnoj i regionalnoj razini. Kako bi se postigli navedeni strateški ciljevi, potrebno je prije svega intenzivirati provedbu velikih strateških projekata, s posebnim naglaskom na kapitalna ulaganja koja se djelomično odnose na EU fondove.[14] Sustavni razvoj ruralnog turizma se može podijeliti na dva značajna razdoblja gdje je prvi započeo 1995. g. i trajao je do kraja 1999. g., kada je hrvatska Vlada donijela Nacionalni program 'Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu s naglaskom na održivi razvoj turizma u ruralnom prostoru'.[15] Drugo razdoblje u ovoj podjeli se odnosi na velike pomake u razvoju ove vrste turizma, a započinje krajem 2003., odnosno početkom 2004. g., kada nova Vlada RH, kroz resore poljoprivrede i turizma, počinje voditi značajniju brigu o ruralnom prostoru i gospodarskim djelatnostima na ruralnim područjima. Sa takvim temeljima je formirana današnja ponuda gdje je potražnja za ruralnom turističkom destinacijom motivirana željom turista da

[13] Kušen, E. (1995.), 'Turizam na seljačkim gospodarstvima', Turizam vol. 43, br. 7-8, Zagreb: HTZ i Institut za turizam, str. 127-133

[14] Bartoluci, M., Starešinić, Z., Franić, D.M., Bartoluci, F. (2018) Acta Economica Et Turistica, Vol. 4 No.1 'Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma'

[15] Cetinski, V., Ministarstvo turizma RH; Katica, D., Hrvatski farmer d.d. i Klub članova 'Selo' ; Nušinović, M., Ekonomski institut, Zagreb (1998) Program 'Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu s naglaskom na održivi razvitak turizma u ruralnom prostoru'. Zagreb: Ministarstvo turizma RH

'oblikuje' proizvod po svojoj potrebi i mjeri, posebno onih koji dolaze iz urbanih sredina i žele mir, sigurnost i nedostatak buke.

4.5. Razvoj ruralnog turizma u Hrvatskoj

Kako bi bilo koja vrsta turizma funkcionirala na način da se razvija i diže do razine u kojoj donosi korist svim sudionicima te vrste turizma, potrebno je provođenje određene strategije i politike kojom će to biti omogućeno. Razni projekti, programi i poticaji od strane Ministarstva turizma RH, Vlade RH i EU fondova.

Za program poticanja zaštite, obnove i uključivanja u turizam baštine u tristički nerazvijenim područjima, 'Baština u turizmu', u 2008. g. izdvojen je iznos od 8 milijuna kuna za 219 projekata.[16] Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja RH 2003. g. osnovalo je Upravu za održivi razvitak seoskog prostora koja je potom preimenovana u Upravu za ruralni razvoj, Upravnu direkciju SAPARD/IPARD programa[17] Osnivanjem ove Uprave započelo je i sustavno poticanje ruralnog razvoja. Prema Zakonu o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja RH ima tri modela potpore: model potpore dohotku, model kapitalnih ulaganja i model ruralnog razvitka.[18] Sufinananciranjem modela ruralnog razvitka provode se tri programa: razvitak seoskog prostora, očuvanje izvornih i zaštićenih pasmina i marketinška priprema poljoprivrednih proizvoda.[19] Ruralni turizam se financira i iz sastavnica Prekogranična suradnja i Ruralni razvoj (IPARD). Hrvatski IPARD plan Europska komisija usvojila je krajem 2007. godine i on se sastoji od tri prioriteta. Za ruralni turizam je najznačajniji treći prioritet, 'Razvoj ruralne ekonomije', koji ima dva dijela: Razvoj ruralne infrastrukture i Razoj i diverzifikacija ruralnih ekonomskih aktivnosti, unutar kojeg su i ulaganja u razvitak ruralnog turizma.[20]

---

[16] Izvor: URL: http://www.mint.hr/UserDocsImages/080804-baština.pdf (lipanj 2009)
[17] Izvor: URL: http://www.mps.hr/ministarstvo/?id=58 (lipanj 2009)
[18] Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, 'Narodne novine', 87/02, čl. 2
[19] Ibidem. Čl. 52 do čl. 55
[20] Izvor: URL: http://www.hrvatski-farmer.hr/CMS/0085/Rep/CROATIA_IPARD_ARDP.pdf. (lipanj 2009.)

Uz razvoj manjih lokalnih zajednica na ruralnom prostoru u Hrvatskoj vežu se i pojedini programi Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) Ureda stalnog predstavnika u Hrvatskoj:

-Lokalni razvoj (LIFE) program je UNDP-a koji pokušava smanjiti razlike između razvijenih i manje razvijenih dijelova Hrvatske, potičući socio-ekonomsku rehabilitaciju lokalnih zajednica kroz poduzetničko ekonomske aktivnosti i investicije, rekonstrukciju ciljane infrastrukture u lokalnoj zajednici kao što su, primjerice, lokalne tržnice, pomoć malim udaljenim zajednicama i slično.[21] Zaključno je kako bez potpore lokalne zajednice i svih njezinih činitelja nije moguć razvoj samog ruralnog turizma. To je ono što istinski potiče i daje motiv za očuvanjem baštine i stvaranja kvalitetnog, pa čak i novog turističkog proizvoda.

4.6. Ekonomski učinci od ruralnog turizma kroz zeleno poduzetništvo

Ekonomski učinci od ruralnog turizma su primjetni u povećanom broju proizvodnje i prihoda u ruralnoj sredini što je povezano sa raznim projektima investiranja i zapošljavanjem novih zaposlenika. On je jedan od osnovnih pokretača razvoja poljoprivrede, ali zeleno poduzetništvo je ključni faktor razvoja ruralnog turizma kao pokretača. Zelenim poduzetništvom je postignuto omogućavanje širenje tržišta, osigurava plasman poljoprivrednih proizvoda, ostvarivanje dodatnih prihoda, te ekonomskih i financijskih učinaka. Pokretanjem zelenog poduzetništva u ruralnom turizmu kao poduzetničke aktivnosti stvaraju se uvjeti za zapošljavanje novih zaposlenika.

Poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribarstvo, kao najznačanije gospodarske djelatnosti u ruralnim područjima, imaju važnu ulogu sa 6,3% (2005.g.) udjela u ukupnom bruto društvenom proizvodu, kao i na tržištu rada sa 6,3% od ukupno zaposlenih (2004. g.)[22] Povećanjem zelenih poduzetničkih aktivnosti u ruralnom turizmu, navedeno stanje je u mogućnosti popravka.

Hrvatska je zemlja bogata kvalitetnim prirodnim resursima koja imaju snažne preduvjete za stavranje zelenog image-a. Zemljišta izrazite i pune rodnosti, klimatskih pogodnosti i obilja

[21] URL: http://www.undp.hr/show.jsp?page=51976. (lipanj 2009.)
[22] Strategija ruralnog razvoja RH za razdoblje 2008.-2013. g. (2008) Zagreb: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja RH, str. 12. URL: http://www.mps.hrUserDocsImages/straregije/STRATEGIJA_RR_19-05-081.doc. (ožujak 2010.)

vodenog potencijala (tamo gdje nije prirodno stvoren, omogućen je upravo putem zelenog poslovanja). Koliko je poljoprivreda važna potvrđuje činjenica koliko je tradicionalna njena uloga osiguranja prehrambenih potreba stanovništva, ali i onih koje se odnose na očuvanje ruralnog prostora, **ekološke ravnoteže** i održavanja tradicijskih vrijednosti.

Klimatske pogodnosti omogućuju proizvodnju širokog asortimana poljoprivrednih proizvoda, pa čak i tropskog voća i povrća. Okoliš je u maloj mjeri zagađen i zbog toga omogućava razvoj ekološke proizvodnje.

Da bi se ekonomski učinci od ruralnog turizma i to preko zelenih poduzetničkih aktivnosti mogli ostvariti, neophodno je ruralno gospodarstvo usmjeriti prema sljedećim strateškim ciljevima[23]:

1. **Poboljšati konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora** restrukturiranjem i modernizacijom poljoprivrednih gopodarstava, stvaranjem uvjeta za usvajanjem i primjenu standarda zaštite okoliša, dobrobiti životinja, zaštite potrošača, sigurnosti hrane i standarda kvalitete u poljoprvirednom, šumarskom i ribarskom, odnosno prehrambenom sektoru. Nadalje, dodavanjem vrijednosti poljoprivrednim i šumskim proizvodima, poboljšanjem upravljanja i povećanjem gospodarske vrijednosti privatnih šuma, uređenjem poljoprivrednog zemljišta sređivanjem zemljišno-knjižnog stanja i okrupnjivanjem poljoprivrednog posjeda.
2. **Poboljšati kvalitetu poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda** potporom, uspostavom funkcioniranja i umrežavanja proizvođačkih organizacija (zadruga itd.), potporom poljoprivrednicima koji sudjeluju u programima kvalitete hrane, promocijom hrvatskih tradicionalnih poljoprivredno-prehrambenih i obrtničkih proizvoda i hrvatske tradicionalne kuhinje, potporom marketinškoj pripremi proizvoda za tržište.
3. **Održivo koristiti poljoprivredno i šumsko zemljište** potporom poljoprivrednicima u područjima s težim prirodnim uvjetima gospodarenja, pripremama provedbe za mrežu Natura 2000 i uz Direktivu 2000/06/EZ, provedbom poljoprivredno-okolišnog programa, kultiviranjem neobrađenog poljoprivrednog zemljišta, poticanjem i promicanjem ekološke proizvodnje.

[23] Izvor: URL: http://www.mps.hr./UserDocsImages/strategije/STRATEGIJA_RR_19-05-081.doc (ožujak 2009.)

4. **Proširiti proizvodni program ruralnog gospodarstva** na nepoljoprivredne djelatnosti, osigurati potpore razvoju malog poduzetništva, razvijati ruralni turizam i ulagati u obnovljive izvore energije.
5. **Institucionalizirati podršku gospodarskim aktivnostima** poboljšanjem i olakšanjem pristupa financijskim i kreditnim sredstvima u ruralnim područjima, osigurati stručne potpore proizvođačima-poduzetnicima u ruralnim područjima, obukom i informiranjem za gospodarske činitelje koji djeluju na ruralnim područjima, potporama za pripremu i upravljanje projektima, te osnivanjem institucija: Agencije za ruralni razvoj, Agencije za poljopriredno zemljište, Instituta za selo, Poljoprivredne komore, Centralne marketinške agencije.

Nakon 2.svj.rata došlo je do masovnog iseljavanja seoskog stanovništva u gradove i zbog toga su sela bila izložena velikom.propadanju. Pojavom ruralnog turizma započelo je obnavljanje sela i gradića i njihovo oživljavanje i započinje šansa za mogućnost oživljavanje ruralne sredine. Pojavom zelenog poslovanja takav ruralni turizam još više cvate jer doprinosi očuvanju stoljetne tradicije predaka, ali i s druge strane poboljšava gospodarski procvat ruralne sredine upravo iz razloga što omogućava otvaranje radnih mjesta i to zaustavljanjem iseljavanja stanovništva. Mogućnost otvaranja novih radnih mjesta i time zapošljavanja ostvaruju pozitivan učinak na migracije u suprotnom pravcu od prije navedenog, tj. prema selu i zadržavanjem mladih u selima, primjerice, [24]zadarska županija u prosjeku po OPG-u ima 1,92 čiji su nositelji 62,2 godine, na 509 OPG-ova nositelji su osobe mlađe od 40 godina. Time se otvara nova perspektiva života u takvim sredinama, dolazi do povećanja stanovništva, time i ukupnog dohotka te sve većeg poticaja za odlaskom na selo. Urbana sredina, u suprotnosti sa selom, ima negativan učinak po pitanju ekološke očuvanosti zbog industrije itd. dok na selu se ekološkim poslovanjem postiže očuvanje kulturne baštine, njezina bolja promidžba i time privlačenje velikog broja turista, novinara u to područje.

[24] Citiram Pavičić, Z., ing.agronomije, konferencija 'Poduzetništvo mladih u poljoprivredi, ruralni razvoj-budućnost RH', dostupno na: http://udruga-ravni-kotari.hr/2016/04/30/poduzetnistvo-mladih-poljoprivredi/

5. EKOLOŠKA POLJOPRIVREDA

5.1. Načela ekološke poljoprivrede

Ekološka proizvodnja kao održiv sustav upravljanja u poljoprivredi temelji se na određenim načelima kojih se poljoprivrednici/proizvođači moraju pridržavati:[25]

1. uspostave održivog sustava upravljanja poljoprivredom koji omogućuje poštivanje prirodnih resursa i ciklusa, te održavanje zdravlja, tla, bilja i životinja;
2. visoke razine bio-raznolikosti;
3. odgovornom korištenju prirodnih resursa (voda, tlo, zrak, i organske tvari);
4. poštovanju visokih standarda dobrobiti životinja;
5. oblikovanje bioloških procesa i upravljanje biološkim procesima koji se temelje na ekološkim sustavima te iskorištavanje prirodnih resursa u okviru tih sustava;
6. ograničavanje upotrebe sirovine iz tih područja, osim u slučajevima kada to nije moguće proizvesti na samom gospodarstvu, tada se te sirovine ograničavaju na:
    a) inpute iz ekološke proizvodnje;
    b) prirodne tvari ili tvari dobivene prirodnim putem;
    c) mineralna gnojiva niske topivosti;
7. pravila ekološke proizvodnje po potrebi se mogu prilagođavati, ali u okviru uredbe kojima su donesene, uzimajući u obzir sanitarno stanje, regionalne klimatske prilike, stupanj razvoja i specifičnu uzgojnu praksu.[26]

5.2. Posebna načela primjenjivana kod poljoprivrednih aktivnosti u ekološkoj poljoprivredi

Kako bi poljoprivredne aktivnosti mogle biti ispravno provedene i provjerene u sferi ekološke poljoprivrede, potrebno je primijeniti posebna načela bez kojih ne bi postojala održiva ravnoteža:

---

[25] Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3. 2014. dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf

[26] Uredba Vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN

1. Održavanje i poboljšavanje života u tlu i prirodne plodnosti, stabilnosti tla, zadržavanju vlažnosti tla, održavanju biološke raznolikosti tla i sprječavanju gubitka organskih tvari iz tla, također je cilj i spriječiti nabijanje i eroziju tla, a hranjenje biljaka svesti na prehranu putem eko-sustava tla;[27]
2. recikliranje otpada biljnog i životinjskog porijekla i što manja upotreba neobnovljivih izvora energije kao inputa;[28]
3. temelj ekološke proizvodnje su preventivne mjere kojima se sprječavaju bolesti i nametnici bez korištenja kemijskih sredstava, tu se prvenstveno misli na odabir sorti i pasmina koji su genetski otporni na određene bolesti i štetočine. Kod biljaka je izrazito važan plodored kao prevencija mogućih bolesti, a umjesto prskanja koriste se mehaničke i fizikalne metode prevencije. Kod životinja je cilj ojačati imunološki sustav životinje kako bi postala otporna na bolesti, omogućiti životinjama redovito kretanje te pristup pašnjacima na otvorenom;[29]
4. prehrana životinja se sastoji od prirodnih tvari koje nisu u nijednom pogledu poljoprivrednog porijekla, ali i poljoprivrednim proizvodima koji su ekološke proizvodnje;
5. zabranjen je genetski inženjering, kloniranje, umjetno inducirane poliplodnosti ionizirajuće zračenje iz cijelog ekološkog prehrambenog lanca;[30]

[27] Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3. 2014., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf

[28] Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf

[29] Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf

[30] Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf

6. hranidba vodenih organizama temelji se na održivom iskorištavanju ribolovnih resursa ili poljoprivrednom hranom dobivenom izričito na ekološki način, uključujući i ekološku akvakulturu i prirodnim tvarima koje nisu poljoprivrednog porijekla.[31]

Značajna stavka je kako se cjelokupnim poljoprivrednim gospodarstvom upravlja u skladu sa zahtjevima koji se primjenjuju upravo za ekološku proizvodnju, dok je i neupitno bi subjekti procesa ekološke proizvodnje trebali uspostaviti sustav upravljanja zaštitom okoliša s ciljem poboljšanja ekološke učinkovitosti za sebe.

Kad se radi o prerađenoj ekološkoj hrani tu se koriste isključivo ekološki sastojci poljoprivrednog podrijetla kao što je ranije spomenuto, a isto vrijedi i za proizvodnju ekološke hrane za životinje. Upotreba sastojaka koja nisu ekološka i pomoćnih tvari i dodataka u procesu ekološke proizvodnje je ograničena samo za slučajeve bitne tehnološke potrebe.

[31] Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3. 2014., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf

6. ZAKLJUČAK

Onečišćenje okoliša velikih razmjera, klimatske promjene i neodrživa ravnoteža u gospodarenju zemljinih resursa doveli su mijenjanja stava u takvom obliku te buđenja svijesti o odgovornijem pristupu u poslovanju. Nada za popravkom ovakvog stanja nalazi se upravo u zelenom poduzetništvu, grani gospodarstva koja doprinosi očuvanju i održivom korištenju prirodnih resursa i blagodati. Ravni kotari, plodonosna regija Dalmacije, nudi obećavajući spektar mogućnosti za zeleno poduzetništvo i to u funkciji razvoja ruralnog turizma. Ruralni turizam u Dalmaciji se ne može razvijati bez uloženog rada njegovih subjekata kao činitelja procesa, a da u isto vrijeme ne doživljava ekološki procvat. Zeleno poduzetništvo kao takozvani 'prirodni kapital' ne zahtjeva preveliki ulog sredstava koliko predstavlja strah od ulaska u sami proces. Dapače, takav ulog osigurava povrat ne samo u pogledu profitabilnosti poduzetnika, nego i cjelokupnog poboljšanja općeg gospodarskog sustava u državi kroz povećanje demografije zbog migracije mladih ljudi u selo iz urbanih sredina, povećanje radnih mjesta te povećanje pozitivnog ekonomskog rasta temeljenog na etičkim, ekološkim i socijalnim načelima. Ulazak na tržište sa još specifičnijim sortama i pasminama kao što je tropsko voće na području Ravnih kotara, ne donosi nikakvu ekološku štetu, a doprinosi razvoju ekološke poljoprivrede i poboljšava sliku Hrvatske kao turističke zemlje prepune neiskorištenih resursa.

U radu se nastojalo istražiti i definirati utjecaj zelenog poduzetništva na razvoj ruralnog turizma kroz uzgoj tropskog voća u Republici Hrvatskoj, na području Ravnih kotara. Proučavanjem ekonomske učinkovitosti takvog uzgoja može se zaključiti kako ruralni turizam pod ekološkim utjecajem ima veliki potencijal za razvoj u Dalmaciji.

7. LITERATURA

Knjiga:

1. Defillippis, J. (1997.): Dalmatinsko selo u promjenama
2. Demonja, D., Ružić P. (2010.): Ruralni turizam u Hrvatskoj, Zagreb
3. Ozimec, R., Strikić F., Karoglan Kontić J., Maletić E., Matotan Z. (2013.): Tradicijske sorte i pasmine Dalmacije

Članak:

1. Bartoluci, M., Starešinić, Z., Franić, D.M., Bartoluci, F. (2018.): Acta Economica Et Turistica, Vol. 4 No.1 'Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma'
2. Vilimonović (1971.): Hidrogeološke rajonizacije priobalnog krša Hrvatske
3. Kušen, E. (1995.): 'Turizam na seljačkim gospodarstvima', Turizam vol. 43, br. 7-8, Zagreb: HTZ i Institut za turizam

Zbornik radova:

1. Cetinski, V. (1998.): Ministarstvo turizma RH; Katica, D., Hrvatski farmer d.d. i Klub članova 'Selo'
2. Fritz (1973.), Gjurović (1974.), Fritz (1977.): Hidrogeološki istražni radovi
3. Katica D. (2010.): Perspektive razvoja ruralnog turizma, Zagreb: Hrvatski farmer d.d.
4. Wagner, D. (1995.): Ekoturizam, Zbornik radova 'Razvoj ruralnog turizma', Zagreb: Hrvatski farmer
5. Nušinović, M., Ekonomski institut, Zagreb (1998): Program 'Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu s naglaskom na održivi razvitak turizma u ruralnom prostoru'. Zagreb: Ministarstvo turizma RH

Pravilnik/Zakon:

1. Narodne novine, (2008.): Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu NN 196/03
2. Narodne novine,(2009.) Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, NN 87/02, čl. 2

3. Narodne novine,(2009.) Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu NN čl. 52 do čl. 55

Internet:

1. Prednosti korištenja navodnjavanja kap na kap
   Dostupno na http://bo.guruanimal.ru/farma/11679-prednosti-kori%C5%A1tenja-navodnjavanje-kap-po-kap-na.html
2. Council of Europe. Council oof Euope Web Archives, Rural Tourism, dostupno na: http://www.archive-it.org/public/search (travanj 2010.)
3. http://www.mint.hr/UserDocsImages/080804-baština.pdf (lipanj 2009)
4. http://www.mps.hr/ministarstvo/?id=58 (lipanj 2009)
5. http://www.hrvatski-farmer.hr/CMS/0085/Rep/CROATIA_IPARD_ARDP.pdf. (lipanj 2009)
6. http://www.undp.hr/show.jsp?page=51976. (lipanj 2009.)
7. Strategija ruralnog razvoja RH za razdoblje 2008.-2013. g. (2008) Zagreb: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja RH, str. 12.
8. http://www.mps.hrUserDocsImages/straregije/STRATEGIJA_RR_19-05-081.doc. (ožujak 2010.)
9. http://www.mps.hr./UserDocsImages/strategije/STRATEGIJA_RR_19-05-081.doc (ožujak 2009.)
10. Uredba Vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN
11. Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3. 2014., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf

Citiranje:

1. U svojim navodima Čirjak, T. (2018.) potvrđuje hipotezu kako 'Navodnjavanje isparavanjem zahtijeva opremu ovisno o uzgoju odredjenog voća i površini zemlje, a s obzirom da je dio zemlje koji će biti zahvaćen uzgojem tropskog voća dužine 27 ari, potrebno je crijevo razmaka rupa 20 cm, tlak na 100m, 0,55 bara, gdje su potrebni ventili sa gumicom kroz koje prolazi voda na rupice i tako se postavlja na zemlju, ali može i ispod zemlje.'

8. POPIS SLIKA I TABLICA

SLIKE

Slika 1: Geografski položaj Ravnih kotara

TABLICE

Tablica 1: Kalkulacija analize ekonomske isplativosti mongolske borovnice

Tablica 2: Kalkulacija analize ekonomske isplativosti mongolske trešnje

9. SAŽETAK

Zeleno poduzetništvo kao gospodarska grana je nastalo kao posljedica klimatskih promjena, zagađenja okoliša i neodgovornog gospodarenja prirodnima resursima. Predstavlja podsustav koji je dio sustava gospodarstva Hrvatske jer nosi u sebi istovremeno održivi razvoj, financijsku stabilnost, ekonomsku isplativost i utjecaj na povećanje stanovništva i ugled države kao turističke zemlje. Ovaj podsustav je otvorio vrata budućnosti razvoja ruralnog turizma čija se važnost ogleda u vrlo važnoj interakciji poljoprivredne proizvodnje i to sa ekološkim standardima. Ekološka poljoprivreda kao način proizvodnje nosi sa sobom upotrebu ekoloških tvari i sredstava bez uporabe štetnih čestica, što doprinosi tradicijskom očuvanju same zemlje pa i utjecaj na bogatu plodnost. Proizvodnja tropskog voća je u Hrvatskoj je u začetcima i zahvaljujući svojim atraktivnim svojstvima privlači sve veći broj potencijalnih ulagača i kupaca te njegova potrošnja značajno raste kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu.

U radu je opisana funkcija zelenog poduzetništva kao ključnog faktora razvoja ruralnog turizma te njegov utjecaj na situaciju ruralnog turizma u Hrvatskoj te važnost ekološke poljoprivrede kroz primjer uzgoja tropskog voća na području Ravnih kotara i ekonomska isplativost.

10. SUMMARY

Green Entrepreneurship as a Business Sector is a result of climate change, environmental pollution and irresponsible management of natural resources. It represents a subsystem that is part of the Croatian economy system, as it carries at the same time sustainable development, financial stability, economic profitability and the impact on population growth and the reputation of the country as a tourist country. This subsystem has opened the door to the future of rural tourism development, whose importance is reflected in the very important interaction of agricultural production with ecological standards. Ecological agriculture as a mode of production carries with it the use of ecological substances and resources without the use of harmful particles, which contributes to the traditional preservation of the soil itself and the influence on the rich fertility. The production of tropical fruit in Croatia is at its beginnings and thanks to its attractive properties it attracts an increasing number of potential investors and customers and its consumption is growing significantly both domestically and internationally.

This paper describes the function of green entrepreneurship as a key factor for the development of rural tourism and its impact on the situation of rural tourism in Croatia and its importance of ecological agriculture through the example of tropical fruit growing in the Ravni Kotari region and economic viability.